اعادة بناء التلفظ الصوتي الاوغاريتي
على ضوء الاساطير الاوغاريتية

أ.م عماد حماد عبد

كلية اللغات– قسم اللغة العبرية

يعد التأليف الشفهي احد اهم ا لمظاهر اللغوية المميزة في صياغة القصص التي الفت وجرى تناقلها شفهيا قبل ان تدون كتابة . وليس ثمة من دليل مباشر ، بطبيعة الحال على شكل الرواية وطبيعتها التي يفترض انها اصل للنصوص التي اعتمدها الباحث لتطبيق نظرية التأليف الشفهيعلى اساس اعادة تركيب وبناء المجموعات الصوتية فيها ، والتي جرى استقراؤها استنادا الى المقارنة الصوتية المستخدمة في تحقيق اصوات اللغات السامية ومنها اللغة العبرية التي كانت معيارا في المقارنة تلك .ولتحقيق ذلك تم الاعتماد على تقطيع النص الاغاريتي الوارد في قصة اقهت، قرت، عنات بحسب النصوص المسمارية (I D IID ،CTA17 I CTA20B 7-8 CTA 22 B 8،CTAVI29 ٢٤ ، kTU 1.17) IIIDالى مجموعات من التعابير الصياغية التي تم من خلالها اظهار المقاطع الصوتية المنبورة فيها والتي تساعد على تحديد وجود النبر في اللغة الاوغاريتية وان اثبات وجوده سيؤدي بالنتيجة الى تأكيد اسبقية هذه اللغة للغة العبرية في كونها ارست الكثير من الاساليب اللغوية المستخدمة في بناء الجملة العبرية الواردة في سفر ايوب وفي اسفار اخرى . وانتهى البحث الى جملة من الاستنتاجات اضافة لما ذكر اعلاه .

שחזורמבטאית של האוגריתית לאור אגדותהאוגריתית

פרופ"ע . עמאד חמאד עבד מחלקת השפה העברית

הבעת המחשבות ובמיוחד בקומפוזיציה הארקולארית – נסחית דרך תכונה פונמית מצוי בחלק ניכר בשפות העולם המתבטאות בשינוי גובה הקול בעת הגיית מילים כדי ליציור הבחנה בין מלים ובין המשפט כלו. השפות האלה כוללות מספר טונים כלומר מספר מסיום של הבחנות בין תדירויות – צליל . מערכת פשוטה של טונים תכלול הבחנה בין טון גבוה ،טון נמוך וטון נייטרולי، אולם ההבחנה ביניהם היא יחסית ، כלומר הטון נשמע בעיקר תוך כדי הגיית תנועה או עיצור סילאבי . אולם למעשה היחידה הנושאת את הטון היא ההברה כולה ، ולפעמים אף יחידה פונולוגיות גדולות יותר וכך שהטון היא רכיב קריטי להבחנה בין מלים וגם בין סוגי המשפטים הן בין משפטי חיווי לבין משפטי שאלה הנעשית דרך האינטונציה הדגמים המשוחזרים היינו הדגמים הידועים בשפות השמיותהצפוניות- מערביות . (1)

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

במחקר זה נבדק ונבחין בניואנסים ההבעה בשפה האוגריתית דרך קיום הנגינה במבנה הפונטי ה מופיעה בעיקר בחלקים הביוטיים ،לגמרי בחלקים הפרוזאיים ובהקבלה לכך באגדות האוגריתיות שרובה פיוטית .

ביטוייהשלהשפההאוגריתית – הואהקול .

הצליליםהמופקיםמפיהדוברהםרצףאקוסטישעלבניהשיחלפענחו .

מערכתהצליליםמתפענחתכיסודותהאגודיםיחדיוואשררקבצירופםזהלזהיוכלולשמשבמערכ תהלשון .כדהפונמותכדהמורפמות, כדהמיליםוהצירופים, כדהמשפטיםוהפסקאות .

כלאלההםהיסודותהסגמנטלייםשלהלשון .(2).

אדן (77 :33) =אדון←אב מקבלל : um= أم .

אדדת- (؟)=אשת: ל . מלכת. אדתי (95 :1) למלכה ، אשתי .

אלמנת(קרת: 97 ، 185) = אלמנה.

אתרת . ובנה. עלת. וצברת.אריה=עתירת ובניה،עלת וחבורה ،אריה(48:II:75)

(V16)שמע.מתת.דנטי.עדב (V17)אמר.בפחד. לנפש. כ[ת]ר(18)ו

כמוהםגםהיסודותהפונוטית ,

המצטרפיםאלהיסודותהסגמנטלייםשלהלשונלהבעהמשותפתשכן – וזאתישלהדגיש –

המערכתהנגיניתהמבניתהיאיסודפורמאלישלהלשוןהאוגריתית המדוברת ,

ומעמדהאינופחותממעמדןשלמערכותהיסודותהסגמנטליים.הפונמות ,

שאינןנושאותמשמעותהןלעצמןאלאמבחינותבין משמעויות ,

חוברותיחדיוליצירתמורפמותומילים, ואלהחוברותיחדליצירתמבניםגדוליםיותר .

גםיסודותפרוזודייםאפשרשיבחינובין משמעיו באוגריתית לפי שחזורהטעםבמבניה הפונמי ,

ומשמש לפיכך, מאפייןהעשוילהבחיןבין משמעויותשלמילים ;

אשרהרצףהסגמנטלישלהןזהה.

אתם . בשתמ .ואנ. שנת (ענת: IV : 77)= אתם רעואני טוב ، זאת אומרת: אתם טועים ואני צודק. וכן:

(V16)שמע.מתת.דנטי.עדב (V17)אמר.בפחד. לנפש. כ[ת]ר(V18)

סימניה ההטעמה בשפה האוגריתית מתייחסת למאפיינים מסוימים בההשתדלות לשחזור את שיטת דיבורה המקורי(כתיבה יתדית) בהסתמכות על תעתיק הדיבור שלההאיננו רצף אחיד כלל וכלל: (3)

גרשה לכסא מלכה

לנחתלכחת דרכתה

הנרשהו מכסא מלכותו

אם הורד ממושב ממשלתו؟

הוא משתנה ללא הרף בעוצמתו، במהירותו، בתדר שלו וביתר תכונותיו האקוסטיות. השינויים ההגיים היוצרים את ההטעמה מתרחשים ברמה של יחידות הדיבור הסופרה-סגמנטליות، כלומר- אלה שנמצאות מעבר לרמת הפונמה הבודדת: ההברה، המילה והמבע. השינויים הללו במאפיינים הסופרה- סגמנטליים של הדיבור הם- הם הנגינה.(4)

הנגינהבאגדות האוגריתיות מהוות חלק בלתי נפרד מהשפה הדבורה، שכן כל מבע ומבע נהגים עם דפוס נגינה מסוים. הדפוס הנגינתי של המבע מוסיף מידע רב מעבר לזה הקיים

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

במילים המרכיבות אותו כשלעצמן, והוא לוקח חלק חשוב בקביעת המשמעות. בין היתר,של המבעים (הצהרה, שאלה, בקשה וכו') והיאמוסיפה מידע לגבי רגשותיו וכוונותיו של הדובר ומעידה על עמדתו כלפי הנמען וכלפי תוכן הדברים (האם הוא אומר את הדברים בהתרגשות או אדישות, בכנות או בציניות וכו'). (5)

שאלה אוגריתית אחרת היא בקרת II 56-57:

[מרצ מ] רצ מלכ

[המ דו] כרת אדנכ (42)
חלה חלה המלך
אם דונ כרת אדניך

במידה מסוימת, תפקידה של הנגינהבשפה האוגריתיתהדבורהמקביללזהשל סימניהפיסוק בשפההכתובהושל הרגשונים במדיומיםכמו שיחות צ'אט ומסר. למעשה, ניתן לומר שקיומם של אלה מעיד על הצורך ליצור תחליף גרפי להנגינה (שמטבע הדברים אינה קיימת בכתב), שבדומה לה, יציב את המסר הכתוב. רבים ממאפייני ההגינה הם אוניברסליים (למשל, כפי שמתואר לגבי האינטונציה בהמשך). עם זאת, קיימת גם מידה גדולה של שונות, וזו תורמת ליצירת הצליל הייחודי לכל שפה וצורת הדיבור האופיינית לכל אדם.הנגינה כוללת בתוכה את האינטונציה, ההטעמה, ההדגשה, עוצמת הקול, גוון הקול וקצב הדיבור .

אתבן. אנכ. ואנחן.

ותנח . בארתי.נפש .

כילד . בנ. לי.כמ.אחי. (אקהת: KTU1.6)

על ידי שינוי התדר הבסיסי של הקולבמהלך הדיבור,האוגריתיכלומר-העלאה והורדה של גובה הקול תוך כדי הפקת הדיבור. יש השפעה גדולה מאוד על משמעות הדברים, עד כדי כך ששני מבעים זהים לחלוטין, הנבדלים זה מזה רק בדפוס האינטונציה שלהם, יכולים לקבל משמעויות שונות.

בפה. רגם .ליצ!א . בשפת. הות .

כנפ . נשרמ. בעל . יתבר .

בעל . תבר . די. המת. (1אקהת: 1.113)

זאת אומרת לעומת:

ישו .עה.

ויצח . כנפ [.] נשרמ יבו . יבנ .

בעל .יבן . די. המת.

באופן כללי ניתן לתאר אינטונציה עולה, כאשר התדר הבסיסי של הקול עולה עם הזמן, אינטונציה יורדת, כאשר התדר הבסיסי נעשה נמוך וכן אינטונציה עולה- יורדת, יורדת-עולה או שטוחה. אחד התפקידים העיקריים של האינטונציה הוא סימון הפונקציה הפרגמטית של המבע, כאשר הדוגמה הקלאסית לכך היא ההבחנה בין מבעי חיווי ושאלה.

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

ברוב השפות، שאלות כן/לא נהגות עם אינטונציה עולה (דני שבר את הרגל?) ואילו אינטונציה יורדת אופיינית לשאלות פתוחות (מי שבר את הרגל?) ולמבעי חיווי (דני שבר את הרגל). פרט לכך، האינטונציה משמשת ככלי עיקרי להבעת רגשות، כאשר ניתן להצביע על דפוסי אינטונציה האופייניים להבעת הפתעה، כעס، לעג וכולי.שאלות אלה תרגמתן לעברית בדגם השאלה ה...אם..(6)

הנדח בעל ממרומי צפון

אם נפל נזרו ואזניו נקטעו

הנרשהו מכסא מלכותו

אם הורד ממושב ממשלתו?

יש להבדיל בין אינטונציה לטון בגובה הקול במהלך ההגייה של מילה בודדת והיוצר שינוי משמעות ברמה הלקסיקלית، וייתכן ש שתי מילים בעלות משמעויות שונות، הנבדלות זו מזו אך ורק מבחינת הטון. אבל האינטונציה היא שינוי בגובה הקול לאורך קטעי שיח גדולים،וצריך לציין כי ההדגשה היא אינה אלא הבלטה של מילה אחת לעומת יתר המילים במבע. ההדגשה מתבצעת לרוב על ידי הגברת עוצמת הקול، הגבהת התדר הבסיסי של הקול، האטת קצב ההגייה ושימוש בהגייה מוקפדת וברורה יותר. באמצעות ההדגשה، הדובר מסמן את מוקד המבע، כלומר- מבליט את המידע החשוב ביותר שברצונו למסור.ברמהשמעלהמילה ،
הפרוזודיהמשמשתכאמצעיהעיקרילחלוקתרצףהטקסטליחידותנושאותמשמעותיחידותשיחוא
ךיחידותתחביר،כיהחלוקהתחביריתביןאםעלפיגבולותשלמשפטאומבניתחביראחרים –
נשענתבעיקרהעלהפרוזודיה،הדוגמאותהבאותימחישו : (7)

טרד בעל במרים צפן

מש [צצ] ועצר אדנה

הנדח בעל ממרומי צפון

אם נפל נזרו ואזניו נקטעו

הנרשהו מכסא מלכותו

אם הורד ממושב ממשלתו?

בדוגמאות אלה הנשאלות מהספרות האוגריתית ، הגבולהפרוזאי ביןהמשפטהראשוןוהשנייבואלפניהצירוףהאדברביאליפעם ראשונה ואחריו פעםאחרואיןיודעיםאםהגבולביןהמשפטהשניוהשלישייבואלפניהאדברבעכשיואואחריו ; וכידוע הופעתה מאוחרת . אפייתכןשיבואהאדברבהזה – שאולימתפקדכסמןשיח – כיחידהנפרדת .גםבהמשךמיקוםהגבולותלאיהיהנהיראםיבואהרצףהזהבלאחלוקהכלשהי , וזואמנםניתנתעלידיהנגינהתמלילעםסימוןהיסודותהפרוזודייםינהיראתמשמעותהרצףהזה : (8)

ע"י אינטונציה והשאלה השניה פותחת במלת השאלה "המ"המקבילה למלת השאלה העברית "אם"، כמו בקרת I 41 -43 :

מלכ [כת] ר אבה יארש

המ דרכ[ת] כאב אדם

מלכות כשור אביו יבקש

ממשלה כאבי האדם (41).

שאלה אוגריתית אחרת היא בקרת II 57-56:

[מרצ מ] רצ .מלכ

[המ דו] כרת. אדנכ (42)

חלה. חלה. המלך

אם .דונ .כרת. אדניך

בקטעשבדוגמה דלעיל(9)הפרוזודיהמסמנת – בנוסףעלהחלוקה – גמאתהיותארבעתהמבעיםהראשונים מבעימשמעותהמסומנתלקסיקלית – אולםלאפונותית – במבעהאחרון...

אבקע כבדהם ואחד המ את שמת המ את עטמ

אבקע כבדיהם ואחזה יש שמן יש עצם

דוגמה אוגריתית אחרת יכולים לבדוק בה האינטונציה מצטיינת במבעה הפונוטי הגלוי דרך השאלה ، היא בקרת II 57-56:

[מרצ מ] רצ. מלכ

[המ דו] .כרת .אדנכ (42)

חלה חלה המלך

אם דונ כרת אדניך

הנהכיכן ,
רצףהדיבורכדיליצוריחידותמשמעות,והיאהכלישבאמצעותואנחנויכוליםלהביןאתהיחסיםבין היחידות ,לבססאתמשמעותןולעגןאתמעמדןבשיח .תחבירהשפההמדוברתנשען ,אםכן , רצףהדיבורליחידותנושאותמשמעות זאת אומרת מצויות הן באוגריתית והן באכדית ובעברית כיון שניתנות עליה שתי תשובות בטכסט(10).

תשובה שלילית

אנ .שמת

אנ .עטמ

היינו :

אין שמן אין עצם

ותשובה חיובית :

את .שמת

את .עטמ

היינו :

יש שמן יש עצם

תוואיהנגנהקוהרנטיזו، אףכיהמינוחהנקוטלעיתיםשונה , והיבטיםשוניםשלהמושגבאיםלידיביטויבתיאורורווחבספרותהאוגריתית דאעקאכיהגדרתהקבוצההפונוטית מכלילהגםאתהרצףהסגמנטליהבאעמה (11)משוםכךאיןמבחיניםבדרךכללביןיחידתהרצףהפרוזודיאוההנגנתילביןיחידתהרצףהסגמ

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

נטלי .דומנישהבחנהביןהיסודותהללוראוישתיעשההןבתיאורהןבניתוח ,
ולפיכךנבחיןביןיחידותפרוזודיותלביןיחידותשיח ,
ונניחשהקבוצההפונוליתחובקתיחידהמבניתשלהלשוןהמשמשתבמערךהשיח ,
היאהדיבֵר(אוקבוצתדיבור.)

כתמחצ .לתן. בתנ. ברח על לויתן נחש ברח
תכלי .בתן . עקלתן (קרת: 6.26) ועל לויתן נחש עקלתון
ידן . דן . אלמנת שפטו יתום
יתפט . יתמ (קרת: 12.16) ריבו אלמנה

הינו،מבחינםבין שניסוגיגבולעיקריים :גבולראשי(המאפייןסיום)וגבולמשני
(המאפייןהמשכיות .)עודמבחינםהתמליליםביןגבולראשישאיננומסומן ,
ומאופייןבדרךכללבטוןיורד לביןגבולראשיהמסומןעלידיטוןעולהומכונהפנייה ,
והואטוןהמאפייןבדרךכללשאלותכן/לא כמו בעברית:

הם יכולים לנסוע עד החגים (נהיגה -1)
חמישי שישי שבת ראשון
לא משני.
תגיד לי
יש לכ עודף כסף\
כן יש לי.

גבולותממשיכים המאופייניםעלידיטוניםשוניםממשיךהיררכיה(12)בהיעדרתנאיםמגבילים ,
גבולהסופיהואגבולראש ועשוילכלולבנוסףעלהקבוצההמסתיימתבגבולראשי –
גםקבוצהאחתאויותרהמסתיימותבגבולפרוזודימשני .עלפיהגישהשהוסברהלעיל ,
חובקותיחידותשיחומגדירותאתגבולותיהן .שכינינואותהדיבר .
חובקיחידתשיחשנכנהומבע.דוגמאות דלמטהמציגהשלושקבוצות :

על . אטטם [.] כיפת .(52:39)
דניל.בתה . ימ.גן(1אקהת:170)
שרשך . ברצ. אל(160) יבע

השתייםהראשונותמסתיימותבגבולמשני, האחרונהבגבולראשיבמונחיםשליחידותשיח ,
מציגים מבעשלםהמורכבמשלושהדיברים،אמנם הטענה זו יש לה כביכול על מה שתסמוך.
הטעם שכל פסוק הסוטה מן הדגמים מבאטות ע"י אינטונציה. (13) גם כאן הדוגמאות הן הבודדות העומדות בפני עצמן וחל בהן שיבוש נוסח ויש לשחזרו ע"פ דגם מסויים מופיע בטקסט אוגריתית ריטורי מובהק 51 :59-61 כתוב ،

פעבד אנ ענ א תרת
פעבד אנכ א חד אלת
המ אמת א תרת תלבמ לבנת
העבד אנוכי כי אשרת אשרה
אמה אשרת אשרה תלבון לבנים

אולי הקשר אינו ברור כי מי שאומר " העבד אנוכי כי אשרתאשרה" ודאי שהוא אינו אומר " אמה אשרת אשרה תלבון לבנים" ، כי הוא מקל בכבודה של אשרת תלבון לבנים، ובמשפט האחרת מכבד אותה ، ואין בסיס הגיוני לכך، ונראה לנו כי אשרה מבקשת מאל לבנות לבעל בית והוא נענית ע"י אל:

ועבד אני משרת אשרה
ועבד אנוכי אחז אלת
אם(אני) אמת אשרת תלבון לבנים

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

דגם זה מוצא את בסיסו הסגנוני המחזיק את האינטונציה בנוסח האוגריתי המקורי שהורחב לסגנון אחר בפירושו לעלילת כרת המצביע על קיום דגם ריטורי קשור בקיומה של האינטונציה בספרות האוגריתית. נקודת המוצא היתה בכרת 38 -43

מאת כרת כיבכי	מה לכרת כי יבכה
ידמע נעמנ עלמ-אל	ידמע הנעים עלם-אל
מלכ [כת]ר אבה יארש	מלכות כשור אביו יבקש
המ דרכ[ת] כא ב א דמ	אם ממשלה כאב האדם

יש הבעות ריטוריות אחרות השיכות לסוג הזה ، שבהן היחידה המרכזית פותחת בטון ראשי "אכ" כמו בטקסט 51 31-43 vi-v :

אכ .מעית. רבת .א. תרת .ימ .	מדוע באה הגברת אשרת ים
אכ.א .תות .קנית. א[למ]	מדוע אתתה קונת האלים
רעב .רעבת. תעת [...]	רעב רעבת [ ]
המ. עמא .עמאת .ועם [...]	אם צמא צמאת[ ]
אכ מעי אלאינ בעל	
אכ מעית ב[ת]לת ענת	
מחצי המ[מ]חצ בני	
המ[מכליצ]ברת ארייי	

מובנן ברור והוא דומה לדגם הקודם לו . אבל שתי הצלעות האחרונות תלויות בוריאציה קלה המצויות גם כן בדוגמאות הבאות:

אכ .תמנ.רבת .אתרת .ים

תעטינ. קנית .אלמ

מנתמ .תר .אל. דפאד

המ .עטתמ. בני. בנות

דוגמאות נוספות ، להקשר ישיר בין התחביר לפונולוגיה מייחסת לתכונות המבנה והמסר המעיד על קיום האינטונציה בשפה האוגריתית:

הן. ים. ותן . (2אקהת:32II)

הל. הל. עצר . תחרר . לאשת (47-52) .

לשפל.הלה. תרמ הלה . (ת)צח(32-52) .

הת . יבכ.בעלם. הת.יבכ תמחצ. הת.תצמת.צרתכ.(14)

המסקנות

- מאז ראשית המחקר הפונטי נהיה ברור כי במספר שפות שמיות ישנה מגמה של קיום ההטעמה העקרית ، וכשנראה על הלמנט הקרוב יותר לסוף המבע ، דבר ניכר זה בשחזור את המבע הזה דרך הרכבת סימני האינטונציה ובמיוחד בהרכבים תחביריים ، כעקרון בסיס של המבע-תחילת התחום הפוקלי איננו מסומן ، המשועבד בטקסטים נשלים מהאגדות האוגריתיות ،נראה ، כי באופן כללי קיימת באוגריתית מגמה דומה. אך אין זה כלל מוחלט.

- גם באוגריתית נראה במקרים אחדים בהם הפועל، ושמות הפועל، והפועל ומשלימיהם נוטים להישאר לא מוטעמים בעוד המשלים שלהם לוקחים על עצמם את ההטעמה של הרכב כולו، כלומר : נכנסים באותה יחידת ההנגנה.

- הפועל באוגריתית מאופיין בטון גבה במיוחד של גבה הטון הנפוץ، אך לא באורך .

הערות

1.י.עופר. ראשיתו של המבטא הישראלי، שערי לשון، ירושלים، תשס"ח. עמ'166-172.

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059

2.א،לאופר،הנגנה. ירושלים،תשמ"ז،ראה : י،טובין، המשתנים בהפקת ההנגנה על ידילקויי שמיעה ושומעים، יורשלים، תשט"ז. עמ" 12-18

3. K, ATKIN, ORAL FORMULAIC AND THEME IN THE AQHAT NARATIV UGREITFORSCHUNGEN ,1989. 21:1-16

4. K,SPRONK, Acune formAnthology of Religious Textofrom Ugarit.Semetic Study Leiden : Brill6,1987 pp,12-21

5. S, Segert, ABasic Grammar of the Ugaritic Language With selected Text(phonotec) California press ,1984 ,pp,23-44

6. GordonC,‹Ugaritic TextBoo ,Text in Transltration, cuneiform selections,Glossary Indices.Analecta Orientalia, 38.Roma:PontificalBiblical Institute,1965,pp,33-38.see J,Huehnergard,Phonotic syllabic in Transcription,Atlanta,1987 PP,14-211

7. רחל גיורא ، סדר מילים במשפט ויחסו לטקסט ، ירושלים ، תשמ"ב، עמ"56 -58 ; ראה:חיים רוזן، העברית שלנו: דמותה באור שיטות הבלשנות ، תל-אביב، תשט"ז ، 57 -618.ר، שורצולד، נדידות טעמים בעברית، ירושלים، תשנ"א،עמ'318 - 414;ראה، Intonation,London 1998 ,pp82، A,Cruttenden

8. S,Bolozky, Rhythmic stress,in Modern Hebrew,chicago,1982,289-275

9.רון כוזר،תפישת הפרוזודית בעברית החדשה،בתוך בלשנות עברית، ירושלים،תשס"ט ،עמ" 63-64

10.י،טובין، המשתנים בהפקת ההנגנה

11. GordonC,‹Ugaritic TextBoo ,Text in Transltration, c uneiform selections.

12. J,Huehnergard,Phonotic syllabic in Transcription,pp45- 43

13. J,H 14S, Segert, ABasic Grammar of the Ugaritic ، PP، 55-53

14. J.Huehnergard,Phonotic syllabic,pp, 74-70

<u>המקורות</u>

גיורא،ר ، סדר מילים במשפט ויחסו לטקסט ، ירושלים ، תשמ"ב،

לאופר،א ،הנגנה. ירושלים،תשמ"ז،ראה : י،טובין، המשתנים בהפקת ההנגנה על ידילקויי שמיעה ושומעים، יורשלים، תשט"ז.

עופר،י. ראשיתו של המבטא הישראלי، שערי לשון، ירושלים، תשס"ח.

רוזן ،חיים، העברית שלנו: דמותה באור שיטות הבלשנות ، תל-אביב، תשט"ז

שורצולד، ר ، נדידות טעמים בעברית، ירושלים، תשנ"א

כוזר، ר ،תפישת הפרוזודית בעברית החדשה،בתוך בלשנות עברית، ירושלים،תשס"ט

K, ATKIN, ORAL FORMULAIC AND THEME IN THE AQHAT NARATIV UGREITFORSCHUNGEN ,1989 .K,SPRONK, Acune formAnthology of Religious Textofrom Ugarit.Semetic Study ,1987 Leiden : Brill6.1987.

Segert, ABasic Grammar of the Ugaritic Language With selected Text(phonotec) California press ,1984 .Ugaritic TextBoo ,Text in Transltration, cuneiform selections,Glossary ‹GordonC,Indices.Analecta Orientalia, 38.Roma:PontificalBiblical Institute,1965.

J,Huehnergard,Phonotic syllabic in Transcription,Atlanta,1987 .

A,Cruttenden Intonation,London1989.

S,Bolozky, Rhythmic stress,in Modern Hebrew,chicago,1982,289-275

ISSN (Printed): 2227-2895 E-ISSN (Online): 2313-0059